

Brobygg

Utviklingsstøtte gjennom gerprogrammet

Innenfor barnevernfaglig arbeid snakker man om viktigheten av å gi fosterbarn utviklingsstøtte. Samtidig kan dette oppleves som et vagt begrep innholdsmessig. Brobyggerprogrammet gir prinsippet et innhold og setter det i system.

- Av Åse L. Larsen, adjunkt og spesialpedagog

Det handler om stress

Kroppen din er i utgangspunktet i balanse – i det som kalles homeostase. Når den kommer ut av denne likevekten på grunn av en belastning, så vil kroppen selv sette i gang tiltak for å prøve å komme tilbake til utgangspunktet – til balanse.

Alle påkjenninger som kroppen utsettes for i livet og som gjør at den må streve med å komme tilbake i likevekt, gjør at vi får mindre energi til å utvikle oss som mennesker. Gjennom Brobyggerprogrammet snakker man om slike påkjenninger – både fysiske og emosjonelle – som stress for kroppen.

Egentlig kan man si at stress er det som bringer kroppen ut av likevekt. Professor Kåre Rodahl sier det slik i en artikkel i tidsskriftet Dyade:

«Fysiologisk sett kan en si at alt som bringer organismen ut av likevekt, er et stress. For organismen er konservativ og vil med alle midler bevare likevekten.

Dette gjelder like mye det fysiske som det psykiske stress. Forskjellen er vel egentlig bare at det i det ene tilfelle er snakk om en muskelcelle som forstyrres; i det andre tilfelle en nervecelle.»

Noen mener at begrepet stress er for upresist da det både uttrykker årsaken og virkningen. En annen måte å si det på, er at det vi utsetter kroppen for er press, mens den reaksjonen som settes i

gang i kroppen utgjør stresset. Siden begrepet stress er godt innarbeidet i språket vårt, både for det som setter i gang påkjenningen for kroppen og det som skjer med den, brukes også begrepet stress om begge deler i Brobyggerprogrammet.

Vi kan utsette kroppen for fysisk stress ved for eksempel å trene for mye, spise usunn mat, få for lite søvn eller ved at kroppen blir skadet i en ulykke. Det kan også handle om en bakterieinfeksjon som gjør at immunforsvaret må mobilisere seg for å bli kvitt de dårlige bakteriene som kan gjøre skade i kroppen.

Det kan også handle om emosjonelt stress der hendelser går inn på oss på en slik måte at kroppen blir belastet. Vi har lett for å knytte tidsfrister til slikt stress, men i realiteten så er det mye mer enn det som kan stresse kroppen emosjonelt – helt fra de hverdagslige situasjonene til de store hendelsene i livet som kan føre til at et menneske får diagnosen Posttraumatisk stressyndrom (PTSD) i etterkant av hendelsen.

Selv om vi i Brobyggerprogrammet snakker om stress i et bredt perspektiv – både det fysiske og det psykiske – så skal vi i denne artikkelen forholde oss til sistnevnte – det som også kalles emosjonelt stress. Det alvorlige emosjonelle stresset kan være vanskelig å forstå, og vi mennesker kan trenge hjelp fra andre både til å forstå det og til å hjelpe kroppen til å vikle seg ut av det.

Emosjonelt stress

Vi mennesker er skapt for å utvikle oss, både fysisk og psykisk. Likevel er det slik at vi kan bli hengende fast i emosjonelle hendelser som har skjedd oss gjennom livet. Noen av disse hendelsene er så voldsomme at de settes i en kategori for seg selv. Denne kategorien alvorlige hendelser kalles traumer eller traumatiske hendelser.

Traumer er også et upresist begrep da det både betegner det som kroppen utsettes for og det som det gjør med kroppen. Mer presist er det å si at det som vi utsettes for gjennom hendelser som er livstruende og det som føles slik, er en traumatisk eller en traumatiserende hendelse. Dette lagres som et traume i sinnet vårt. Det betyr at det lagres på en bestemt måte i hjernen slik at det blir et minne som kan hentes raskt fram ved behov. Hentingene går ikke gjennom den tenkende delen av hjernen, men direkte fra minnebanken for det som kan være livstruende for oss – det ubevisste sinnet. Grunnen til dette er viktigheten av å reagere lynraskt på livstruende situasjoner og forhindre at slike hendelser får skje på nytt. Det handler med andre ord om å sikre overlevelse.

Det er ikke alvoret i hendelsen som bestemmer om den påvirker et menneske på en traumatiserende måte. Der som mindre alvorlige hendelser opptrer tidlig i livet, kan disse også sette seg som traumatiske minner i kroppen.

Det er fordi yngre barn er prisgitt sine omgivelser og fordi de lettere kan føle at en hendelse er livstruende selv om den i realiteten ikke er det.

Grunnen til stresset er at kroppen produserer hormoner som skal avhjelpe med den vanskelige situasjonen. Det kan være å produsere adrenalin for å flykte eller sloss for livet, eller kortisol for å bli mer våken for det som skjer. Denne produksjonen vil også kunne skje når barnet ikke virker stresset ytre sett. Ved at det ligger noe i minnebanken for de livstruende situasjonene – det ubevisste sinnet – som vil komme opp i forbindelse med en re-traumatisering, vil også hormonproduksjon settes i gang. Dette vil over tid også påvirke den fysiske kroppen negativt. Dette kan være en av grunnene til at mange av dem som har traumer lagret i det ubevisste sinnet, har mange fysiske problemer som uforklarlige smerter i kroppen, overvekt og autoimmune sykdommer. Stress nedregulerer gener og føret til sykdom. Kroppen fungerer rett og slett ikke optimalt når vi stadig vekker er i stress- og overlevelsmodus.

Når vi har emosjonelt stress i kroppen etter tidligere hendelser i livet, så brukes mye energi på å ta hånd om det som skjer kroppslig. En av grunnene til denne energibruken, er at kroppen prøver å bearbeide hendelsen som har skjedd. Hvis hendelsen er lagt lokk på fordi den har vært vanskelig å forholde seg til, så vil det være vanskeligere å klare å bearbeide den. Den blir derfor liggende langt nede i ubevisstheden, og der lever den på en måte sitt eget liv og fører til atferd som ikke er vanlig. Det

kan føre til skam, noe som også er energitappende for dem som skammer seg.

Å ha kroppslige avtrykk etter alvorlige hendelser og etter hendelser som oppleves slik, tar mye energi og kan derfor gå på bekostning av den normale utviklingen vi er ment å ha som mennesker.

Å vikle seg ut

Vi kan forklare begrepet utvikling som å vikle seg ut av noe. Se for deg et menneske som er viklet inn i noe som det er forholdsvis enkelt å vikle seg ut av – for eksempel en tynn tråd fra et garnnøste som vi kan klare å ryke ved å arbeide med saken. Noe vi altså kan klare å gjøre selv. I den andre enden av skalaen kan vi være viklet inn i flere ståltråder som går på kryss og tvers rundt oss – noe som er så vanskelig å komme ut av at man trenger hjelp fra andre. Det som har vært en traumatisk opplevelse emosjonelt sett og som har satt seg som et traume i kroppen, kan være en slik hendelse. Når ståltråd går på kryss og tvers, kan det være et bilde på mange forskjellige problemer og diagnoser der man ikke vet hvilke som de forskjellige symptomene eller smertene tilhører.

Nordlandsforskning kom for noen år siden med rapporten «Minst hjelp til dem som trenger det mest?». Der brukes begrepet «komplekse problemer» om en stor del av barnevernsbarnas problemer og der det ikke er gitt hva som er riktig løsning for barna. Det står i rapporten:

«Oppsummert kan vi konkludere med at barn og unge forteller om en tilværelse med komplekse utfordringer.»

Det heter videre:

«Bildet av barnevernet som ungdom-

men tegner er ikke veldig positivt, og det største problem som kommer frem i deres fortellinger er at de ofte opplever å bli oversett, og ikke tatt på alvor. Tydelige utfordringer knytter seg til barnevernets kommunikasjon med barn, særlig kommunikasjon angående plassering.»

Ut ifra dette kan det virke som en del av barnevernsbarna har komplekse utfordringer, samtidig som de ikke får hjelp for disse problemene. Det sier seg selv at dette vil kunne skape utfordrende emosjonelt stress for barna og gå på bekostning av deres utvikling.

I rapporten står dette om Barne- og ungdomspsykiatrien (BUP) som skal bidra til at barna kan vikle seg ut av komplekse problemer:

«BUP er en konsultativ spesialisttjeneste først og fremst. Konsekvensen av dette kan være at barn som trenger behandling og oppfølging på grunn av psykiske vansker ikke får det. De kan bli utredet av spesialisthelsetjenesten, men henvist til oppfølging i kommunene der et tilbud er på langt nær alltid tilgjengelig. Om vanskene er store, kan barnevernets mer intense tiltak utenfor hjemmet (fosterhjem og barneverninstitusjon) fortsatt være det reelle «behandlingstilbudet».

Dette kan leses slik: Når barna får så store problemer at ingen kan hjelpe dem, så flyttes de i fosterhjem og institusjon. Det legges med andre ord store oppgaver på fosterfamilier – de familiene som av myndighetene gjerne kalles «vanlige familier».

Det er uklart hva fosterfamiliene skal bidra med til fosterbarnet. Det som er mer klart, er at det ligger en forventning om at de skal bidra til at barnet utvikler seg på en god måte, det vil si å gi utviklingsstøttende omsorg. Dette er også vagt formulert og et begrep som mangler innhold.

Utviklingsstøttende omsorg

I 2012 kom NOUen *Bedre beskyttelse av barns utvikling*. Denne offentlige utredningen var laget av et ekspertutvalg nedsatt av regjeringen. Utvalget fikk navnet Raundalen-utvalget da psykolog Magne Raundalen ledet arbeidet. Vigdis Bunkholdt, nestor innenfor barnevernfaglig arbeid og

æresmedlem i Norsk Fosterhjemsforening, var medlem av utvalget. Gjennom denne utredningen kom det fram noe som ikke hadde blitt sagt så tydelig tidligere, og som mange nikket anerkjennende til: at noe av det viktigste i et barns liv er å få utviklingsstøttende omsorg.

Det står blant annet dette om utviklingsstøtte i NOUen som utvalget utarbeidet:

Det handler om to systemer: barnets utviklingssystem og de voksnes omsorgssystem. Et barn i vekst og utvikling er fullstendig prisgitt tilgjengeligheten og funksjonen til det voksne omsorgssystemet. Påkjenninger i familien som spesifikt rammer den sentrale omsorgspersonen, er en trussel mot barnets utvikling fordi tilgjengeligheten og den viktige utviklingsstøtten blir redusert eller rett og slett kollapser.

Gjennom NOUen legger man med andre ord vekt på om relasjonen og tilknytningen mellom barnet og den voksne er utviklingsstøttende for barnet eller ikke og om barnet er i stand til å ta imot dette. Det handler altså både om de bånd som barnet er i stand til å knytte til de voksne, og om det som omsorgspersonene kan gjøre for barnet og tilknytningen. Det er snakk om det som skjer i et menneske utviklingspsykologisk og mellom oss mennesker relasjonelt.

Barnets tilknytningssystem

Barn tilknytter seg de menneskene de er prisgitt – uansett hvordan de voksne forvalter sin omsorg for barnet. Det er slik vi er skapt for best mulig å sikre overlevelse. Jo yngre vi er, jo mer er vi avhengig av de voksne for å overleve. Det vil derfor være sterke bånd som skapes mellom voksne omsorgspersoner og barn – helt fra begynnelsen av livet.

Det er noen barn som blir tatt fra sine foreldre allerede på fødeklubben, men de fleste fosterbarn har bodd sammen med sine foreldre den første delen av livet. De som lever under vanskelig forhold, knytter seg også til sine omsorgspersoner, men barnet forstår intuitivt at det ikke er optimale forhold for omsorg. Barnet lager seg derfor sine

overlevelsesstrategier. Disse vil kunne bli liggende i underbevisstheden og styre dem på en ubevisst måte. Overlevelsesstrategier vil kunne dukke opp igjen seinere i livet som uforståelig atferd, både for barnet og for de menneskene som barnet har rundt seg.

Det kan for eksempel handle om et barn som har måttet ta ansvaret for mye som barn normalt ikke trenger å tenke på, og at barnet har opplevd at dette har følt trygt og godt. Det er altså en kobling mellom det barnet gjør (for eksempel ordner opp med praktiske ting eller passer på søsken eller de voksne) og den følelsen barnet får (gledesfølelse, mestringsfølelse, trygghetsfølelse). Når barnet får mulighet til å gjøre dette, føles det godt og rolig i kroppen, og når barnet ikke får gjøre det slik, blir det en negativ følelse som skaper stress i kroppen.

Når dette barnet blir flyttet i fosterhjem, så vil ikke «programmet» som det har i sin ubevissthet og som er ment å settes i gang i spesielle situasjoner, bli borte bare ved at man flytter barnet bort fra det vanskelige. Det lever i beste velgående, men det er ikke alltid lett å «få øye på» da det ofte ligger utenfor den bevisste tanke. Barnet trenger derfor hjelp til å forstå det kompliserte som skjer i sinnet og kroppen.

Når dette barnet ikke får lov til å være den som tar kontrollen, så vil det kunne settes i gang sterke emosjoner i barnet. Alt det barnet har lært seg, ligger der som automatiske programmer som settes i gang. Og når sterke emosjoner settes i gang, så er ikke tenkehjernen tilgjengelig på samme

måte som når man har ro i kroppen. Det betyr at det ikke er så lett å snakke barnet til fornuft i slike re-traumatiserende situasjoner. Det man kan bidra til, er å omprogrammere barnet slik at det gamle, utgåtte programmet ikke settes i gang. Det krever gjentatte nye erfaringer, sammen med en forståelse for hva som skjer. Dette kan fosterforeldre hjelpe fosterbarnet sitt med.

For å skape en utvikling, kan man trenge å endre noe. Samtidig er endring av vaner og det som ligger godt bevart i underbevisstheden, en krevende oppgave for mennesker flest. Grunnen til dette er at våre følelser er sterkt knyttet til det som har skjedd oss tidligere i livet. Alle mennesker som betyr noe for oss, steder, situasjoner – alt som har med fortid og minner å gjøre, vil sette i gang følelser. Og følelser er energi. Emosjoner – er energi in motion – i bevegelse. Jo sterkere emosjoner du har knyttet til mennesker eller ting – jo mer energi bruker du på dette. Og, jo sterke emosjonen er, jo mer vil du ha fokus på den.

Biolog og forsker Joe Dispenza har forsket på endringer i menneskers liv. Det han blant annet har funnet ut, er at når folk får informasjon som gjør at de kan forstå noe på en slik måte at de også kan forklare det for andre, så er de i stand til å gjøre endringer i livet på en lettere måte enn når de ikke forstår.

Brobyggerprogrammet legger stor vekt på å skape forståelse. Forståelse kan skape energi på den måten at den skaper en følelse – en god eller en dårlig følelse. Dispenza sier at en følelse er en kjemisk reaksjon på fortiden eller på

framtiden. Hver gang du tenker på noe negativt fra fortida, så kaster du energien din bort på noe som har skjedd. Da blir det mindre energi til å gjøre noe i det øyeblikket du er i. Ved å skape forståelse hos fosterbarnet, kan fosterforeldre bidra til at barnets energi kan brukes mer i nåtid på det som trengs for utvikling her og nå.

De voksnes omsorgssystem

De voksne kan også trenge hjelp til å forstå det som foregår i sinnet. De kan også trenge hjelp til å forstå det «språket» som barnet snakker – det vil si atferden. Atferd er på mange måter et komplisert språk, og det kan være lett å misforstå. Fosterforeldre som ikke har levd sammen med barnet den første tiden av barnets liv, har derfor ofte ikke forutsetninger for å forstå kompliserte psykologiske forhold som utspiller seg i barnet. Fosterforeldre flest har dessuten ikke utviklingspsykologisk kompetanse, selv om de mange ganger kunne trenge det for å gi fosterbarnet den omsorgen det trenger for at det skal utvikle seg på en god nok måte.

Fosterforeldre skal få veiledning fra barnevernet på hvordan være gode omsorgspersoner for fosterbarnet. Bufetat, det statlige barnevernet, skal gi dem generell veiledning, og den kommunale barneverntjenesten skal gi individuell veiledning knyttet til det bestemte barnet.

Det er noe ulikt rundt omkring i landet hva som tilbys fosterforeldre av

veiledning, og det er også store forskjeller på hva fosterforeldre kan fra før. Det er med andre ord tilfeldig om fosterforeldre er i stand til å gi fosterbarnet den omsorgen det trenger ut ifra hva det har opplevd. Samtidig er det viktig at barnet får hjelp til å forstå og til å vikle seg ut av det som kroppen er viklet inn i på en kompleks måte. Fosterforeldre skal ikke være psykologer, men de bør kunne forstå det som utspiller seg i barnet. Hvis ikke kan de ikke hjelpe barnet med å forstå det som skjer i det.

Fosterbarns foreldre skal også få hjelp og bli veiledet til å bli bedre foreldre til sitt barn som er plassert i fosterhjem. Det hører sannsynligvis mer til unntaket at foreldre får slik hjelp enn til regelen. Som oftest blir foreldre værende alene med sorgen, savnet og med arbeidet med å bygge seg opp igjen etter omsorgsovertakelsen. Det er ikke lett å ta tak i dette alene. En del av Brobyggerprogrammet handler om å tilby foreldre å ha samtaler med likepersoner – personer som selv har opplevd å miste omsorgen for barnet sitt – eller med fagpersoner. Det handler om å skape forståelse og aksept for det som har skjedd, samt å bygge opp foreldre som gode foreldre på avstand. Samtidig bygges foreldre til å bli gode samarbeidspartnere for fosterforeldre og barnevern, på samme måte som fosterforeldre også skal bygges for dette samarbeidet.

Gjennom Brobyggerprogrammet får både barnets foreldre og fosterforeldre,

hjelp til å forstå det kompliserte som skjer i barnet. De får dessuten hjelp til å samarbeide for å hjelpe barnet med det som skjer her og nå på bakgrunn av dets livserfaringer.

Det er mye foreldre og fosterforeldre kan samarbeide om. Hovedmålet er å samarbeide om å gi barnet utviklingsstøtte. Det kan gis slik støtte på mange måter. Et eksempel på hva de voksne kan gjøre for barnet, handler om sansemotorisk aktivitet.

Sansemotorisk hjelp

Vi bruker sansene våre til å manøvrere i verden. Sansemotorikk handler om hvordan vi skal få et best mulig samspill mellom omgivelsene (mennesker, ting, verden) og oss selv (kroppen vår, atferden vår, kroppsbeherskelsen). Dette er viktig for vår opplevelse av oss selv i verden. Alt i kroppen henger sammen og påvirker hverandre, og det er viktig å forstå dette samspillet mellom kropp og sinn.

En historie om et fosterbarn kan brukes for å skape forståelse for hvordan det sansemotoriske apparatet kan påvirkes for å få tilgang på det indre landskapet til et barn. Jenta som var 12 år, kom til en psykolog for samtale fordi hun hadde begynt å utvikle seg i en negativ retning gjennom å ta dårlige valg for seg selv. La oss kalle jenta Nina. Det som begynte å skje med Nina da hun kom i en begynnende pubertet, var uforståelig både for fosterforeldrene og jenta selv.

Da Nina kom til psykologen, var

hun overhodet ikke interessert i å snakke med ham. I stedet satte hun seg på kontorstolen hans og svirret rundt og rundt. Psykologen var en klok mann, og selv om han ble litt stresset over å ikke få jenta i tale, bestemte han seg for at hun skulle få styre de første timene for å se hva som skjedde.

Hele den første timen gikk med til at Nina svirret rundt på kontorstolen og uten at hun sa et eneste ord. Hun tok ikke initiativ til å si noe og hun svarte heller ikke på psykologens spørsmål. Det samme skjedde den andre timen hos psykologen, og han begynte å miste motet. Han hadde egentlig tenkt at bare han gav henne tid den første timen, så ville hun få tillit og åpne seg noe for prat. Han bestemte seg likevel for å ha is i magen og gjør slike han hadde bestemt seg for på første time – at Nina skulle få styre det videre løpet.

Den tredje timen begynte på samme måte. Jenta løp bort til kontorstolen og begynte å rotere rundt – den ene veien og den andre, tilsynelatende uten mål og mening. Et stykke ut i timen, skjedde det imidlertid noe. Midt i en snurring på stolen, stoppet Nina stolens rotasjon og sa med høy klar røst: *Hva var det egentlig du ville snakke med meg om?*

Etter dette hadde psykologen og jenta mange gode samtaler der han ble i stand til å forstå mye av det som skjedde på innsiden av henne. Det vil si, han klarte ikke å forstå det alene, han måtte sette det sammen med det som fosterforeldrene hadde fortalt ham om hva som hadde skjedd med jenta de fire årene som hun hadde bodd i fosterhjemmet. Han tok også kontakt med jentas foreldre for en samtale med dem. Det viktigste var likevel det som jenta fortalte i timene de hadde sammen.

Det handler om samarbeid

Det som skjedde i Nina da hun hadde behov for å snurre rundt på stolen, var sannsynligvis at noe av det som hadde satt seg fast i jentas fysiske kropp etter stressende og traumatiserende hendelser tidligere i livet, måtte bearbeides. Kroppen er svært intelligent, og den vil derfor prøve å bearbeide det i et samarbeid mellom fysisk kropp og det mentale

sinnet. Det er for lengst opplest og vedtatt at kropp og sinn er ett system i oss som samarbeider under de rette betingelser. Til tross for mye forskningsbasert kunnskap på dette, så er det mange som i dag fremdeles behandler kropp og sinn som to fullstendig atskilte deler.

I eksemplet over hadde jenta behov for å bearbeide det kroppslige før hun kunne gjøre noe med det i sinnet sitt. Kroppen henger nært sammen med den delen av sinnet som er på hjerne-stammenivået – det vil si den mest primitive delen av hjernen. Det er her det som er vanskelig å vikle seg ut av, det traumatiske og det som har med overlevelse å gjøre, lagres. Ved å gjøre fysiske ting med kroppen, kan man bidra til å forløse det kroppslige. Det er ikke før dette skjer at de mer avanserte delene av hjernen – topphjernen (cortex) der tankevirksomhet foregår, og mellomhjernen (det limbiske systemet) der følelser kommer til uttrykk – kan få tak i det vanskelige og bringe det til bevisstheten.

Jenta hadde med andre ord latt seg styre av det som hennes intelligente kropp hadde styrt henne mot – altså til å ta tak i det kroppslige først, og deretter la følelsene og tankene arbeide med det vanskelige. Det handler med andre ord om et intelligent samarbeid mellom kropp og sinn som er viktig å la skje. Det er det samme som skjer når barn for eksempel trommer med fingrene, biter negler, lar beinet bevege seg rastløst opp og ned eller fikler med ting. Hvis dette skjer i skoletimen, så vil sannsynligvis mange lærere få barnet til å slutte. Man ber med andre ord barnet å slutte med å regulere det som

sitter fast i kroppen, med det resultat at det setter seg enda bedre fast og blir vanskeligere å forløse. Det foregår med andre ord et intelligent samarbeid mellom kropp og sinn som man verken oppmuntrer til eller lar få skje naturlig. Dette samarbeidet bør vi heller lære noe av.

Samarbeid mellom voksne

De voksne som barnet har en tilknytning til på forskjellige måter – sine foreldre, fosterforeldre og kontaktperson i barnevernet – har ikke nødvendigvis et systematisk samarbeid for å hjelpe fosterbarnet til en utvikling. Brobyggerprogrammet er et program som har satt samarbeid mellom de voksne som er viktig for fosterbarn flest, i et system.

Brobyggerprogrammet løfter fram to prinsipper som viktige i et slikt samarbeid. Det er bevissthet og balanse. Det er mye forskjellig som det er viktig å være bevisst i et samarbeid med andre: sine egne sårbarheter, sin forståelse av verden, sin måte å møte andre på, maktubalanser – for å nevne noe. Det er der nest viktig å skape balanse både i seg selv – en indre balanse – og en balanse mellom de menneskene som skal samarbeide – en ytre balanse. Noen trenger kanskje å løftes til samarbeid, mens andre bør tone seg ned fordi de tar for mye plass eller skaper uro for barnet.

Gjennom de brobyggerprosjektene som er gjennomført i Norsk Fosterhjemforening, er det utviklet en samarbeidsmodell som kalles Brobyggermodellen. Den består av elementene Forståelse, Handling, Holdning og Refleksjon. Denne modellen ligger til

grunn for alt arbeid innenfor programmet som handler om å gi fosterbarn adekvat utviklingsstøtte.

Det trengs en «landsby»

Vi utvikler oss i et intelligent samspill mellom kropp og sinn. Jo bedre og mer naturlig dette samspillet får lov til å foregå, og samtidig med forståelse som en rettesnor, jo lettere vil man kunne påvirke utviklingen på en god måte – både for seg selv og andre.

Det er ikke så lett for et barn å forstå det kompliserte som skjer i kroppen. Til det trenger det gode omsorgspersoner som har fokus på at barnet skal få utvikle seg til en bærekraftig voksen som klarer å ta vare på seg selv og andre på en god måte.

På samme måte som at det er et indre intelligent samspill mellom kropp og sinn i barnet, så bør det være et samarbeid og et samspill mellom de ytre omstendighetene rundt barnet – det vil si mellom de viktigste voksenpersonene i barnets liv. Dersom forståelse skal være en viktig rettesnor for å hjelpe barnet til utvikling – i å gi utviklingsstøttende omsorg – så er det viktig at de voksne går sammen for å forstå barnet på en mest mulig riktig måte.

Det er ikke så lett for fosterforeldre å forstå barnet hvis de ikke kjenner til barnets historie fra mors mage og fra første del av livet. Dette er en viktig del av barnets historie som foreldrene sitter med. Fosterforeldre sitter på viktig forståelse og refleksjon fra nær fortid og nåtid. Kontaktperson i barnevernet har den rette fagutdanningen til å se dette barnet inn i en god utvikling. Det er altså snakk om å binde sammen fortid, nåtid og framtid på en god måte.

I tillegg vil et slikt samarbeid mellom betydningsfulle voksne for barnet, kunne forhindre at det oppstår mer stress i barnets liv. Det er ikke til å komme fra at barn som opplever det motsatte, at de voksne som betyr noe for barnet, viser at de ikke ønsker å ha noe med hverandre å gjøre – eller til og med er i konflikt med hverandre – kan bli ytterligere stresset av de voksne. Barnet er knyttet både til sine foreldre og sine fosterforeldre, og det bør ikke tvinges til

å ta avstand til den ene eller den andre parten. Det vil kunne føre til at det blir så vanskelig for barnet å stå mellom de voksne, at det ender opp med å ta avstand til den ene eller den andre parten som en overlevelsesstrategi. Dette kalles foreldrefiendtlighet – en tilstand som stjeler mye av barnets energi (se artikkel om dette i Fosterhjemskontakt 4/2017). Slikt blir det ikke mye energi igjen av til utvikling. Det beste som kan gjøres for fosterbarnet som allerede har mye stress i kroppen – er å bidra til at de voksne står sammen og samarbeider – til fosterbarnets beste.

Også de voksne har det best om de kan samarbeide i stedet for å være i konflikt med hverandre. Alle mennesker trenger å utvikle seg hele livet – og Brobyggerprogrammet legger opp til å bidra til at både fosterbarnet og de voksne som har betydning for barnet, kan få utvikle seg på en god måte.

Et klokt menneske har sagt at det trengs en hel landsby for å oppdra et

barn. Innenfor Brobyggerprogrammet heter det: *Det trengs en landsby for å gi et fosterbarn god utviklingsstøtte*. I denne «landsbyen» har både barnets foreldre, fosterforeldre og kontaktperson i barnevernet en naturlig plass sammen med barnet.

Litteratur:

Bedre beskyttelse av barns utvikling - Utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet, Offentlig utredning, 2012:5.

Minst hjelp til dem som trenger det mest? Sluttrapport fra forsknings- og utviklingsprosjektet «Det nye barnevernet», Nordlandsforskning, 2015.

Stress og avspenning, Rodahl, Kåre, https://acem.no/acem_sites/dyade_no/tidsskrift/dyade_1984_01_stress_og_avspenning.

Where your attention flows, your energy goes, Dispenza, Joe, <https://experience.hayhouseu.com/redesigning-ourdestiny-video3-usingmeditation-eg>, 2019.

Om Brobyggerprogrammet

- Det er utviklet et program gjennom flere brobyggerprosjekter i Norsk Fosterhjemsforening over de siste årene.
- Programmet er utviklet av en fostermor i samarbeid med mor til hennes fosterbarn og barneverntjenesten.
- Programmet har som hovedmål å gi fosterbarn utviklingsstøtte.
- Programmet har fått navnet Brobyggerprogrammet.
- Programmet består av disse underprogrammene:
 - o Raushet – et program som retter seg mot foreldre og fosterforeldre og har samarbeid i fokus.
 - o Raushetsplikt – et program som retter seg mot barneverntjenesten og som har samvær i fokus.
- En bonus ved programmet er at barnas foreldre får hjelp og støtte til å utvikle seg som gode foreldre på avstand.
- Programmet har blitt løftet fram som et program som myndighetene ønsker å satse på. Programmet er fra i år gitt penger på statsbudsjettet.
- Utviklingen av programmet er støttet økonomisk av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og ExtraStiftelsen.
- Programmet skal fram mot 2022 implementeres i hele landet.
- Det trengs brobyggere (foreldre og fosterforeldre) som kan tenke seg å bidra til å få andre foreldre og fosterforeldre til å samarbeide.
- Det trengs brobyggingsledere (fagpersoner) som kan tenke seg å arbeide med brobygging.

Hvis du ønsker å få vite mer om Brobyggerprogrammet, så kan du gå inn på www.fosterhjemsforening.no eller på www.brobygger.info. Du kan også ta kontakt med utvikler og prosjektleder for brobyggerprosjektene, Åse Lise Larsen på telefon 932 54 996.